

Ko e founga 'e hongofulu ki hono ngāue'aki ' o e lea faka-Tongá 'i 'apí.

- 1 Ke tau ngāue'aki 'etau leá 'i he taimi kotoa pē, pea ke tau faka'ai'ai mo pou pou ki he mēmipa kotoa pē 'o e fāmílí ke nau ngāue'aki 'i he faingamālie mo e taimi kotoa pē.
- 2 Ke tau talanoa 'etau ngaahi fananga tukufakaholó, ngaahi talatupu'á, ngaahi maaú mo 'etau ngaahi kanangá ki he'etau fānaú. Fakamatala'i kiate kinautolu fekau'aki mo hotau fāmílí, 'ulungaangá mo e tō'onga mo'uí pea mo hono ngaahi hisitōliá.
- 3 Tohi pea mo ho'o fānau ki ho fāmílí pea mo ho ngaahi mahení 'o tatau ai pē pe ko ha kaati, pe ko ha tohi 'o palani ha'amou 'eva 'o ka faingamālie, pe ko e 'ave pē ha'o fekau 'i he telefoní, pe ko ho'omou fētohi'aki he ngaluopé, 'oku lelei ke mou ngāue'aki pē 'etau lea faka-Tongá.
- 4 Lau ma'u pē ha tohi talanoa faka-Tonga ki he fānau 'i he 'aho kotoa pē. 'E mahino ngofua ange 'o kapau te ke ngāue'aki ha ngaahi tohi 'oku 'i ai ha fanga kí'i fakatātā pē ko ha tohi 'oku fakatou ngāue'aki 'a e lea faka-Tongá mo e faka-Pilitānia.
- 5 'E faka'ofu'ofa kapau te mou sio 'i ha ngaahi polokalama pē ko ha ngaahi faiva faka-Tonga 'i he laipelí, pē ko e ngaluopé, pe ko e televísoné. 'E lelei ange kapau ko e ngaahi polokalama ko iá 'oku 'i ai hano fakamatala faka-Pilitānia.
- 6 Tokoni ki he'enua ngaahi ngāue faka'aho 'oku nau foki mai mo ia mei he akó, lotú pe ko ha fa'ahinga kalapu, pē ha fakataha'anga 'oku nau kau ki ai.
- 7 Kau fakataha mo ho'o fanaú 'i hono hiva'i 'etau ngaahi hiva mo e ta'anga faka-Tongá.
- 8 'Oku mahu'inga ke mou fiefia mo manako hono faí. Tā ha ngaahi fasi, pe te mou va'inga ha fanga kí'i va'inga faka-Tonga, 'oku' ke 'ilo'i 'oku nau sai'ia ai.
- 9 Fakapipiki 'i 'apí ha saati 'oku 'asi ai 'etau 'Ā-Faka-Tongá.
- 10 Fakamatala'i mo fakamahino'i 'oku malava mo mālohi 'a ho'o fānaú ke fakatou ngāue'aki 'a e lea, tō'onga mo'uí pea mo e 'ulungaanga kehekehe 'e ua 'i he taimi pē 'e taha.

Manatu'i;

- 'Oku mahu'inga ke tau ngāue'aki 'etau leá 'i 'apí, hē 'e tokoni ia ki he'etau fanaú ke nau lavame'a 'i he mala'e 'o e akó pea pehē ki he'enua ngaahi ngāue 'oku hanga mai mei he kaha'ú.
- 'Oku lelei ke nau fetuiaki pe fio 'enua ngāue'aki 'a e leá.
- 'Oku lelei ke ke kole tokoni ki hao fāmili, mahení, pē ko e kau faiakó 'o kapau 'oku 'ikai ke fie ngāue'aki 'e ho'o fanaú 'a e lea faka-Tongá.
- 'Oku faingofua ange kapau te tau ngāue fakataha 'i ha kulupu. 'Oku lelei kapau te ke kau ki ha fa'ahinga kulupu/komiuniti Tonga. Hangē ko ha siasi pe ko ha kāinga lotu, pe ko ha kulupu 'oku nau tokoni mo langa hake 'etau lea faka-Tongá, pe ko ha kulupu faiva faka-Tonga ke nau pou pou mo tokoni'i koe.

www.facebook.com/CommunityLanguagesAssociationNZ/

